

Sebaidentifikácia v multietnickom prostredí ako prostriedok etnickej tolerancie

**Hlavný cieľ projektu: Tvorba inovácií
36 mesiacov**

1. 9. 2019 – 31. 8. 2022

Sebaidentifikácia v multietnickom prostredí ako prostriedok etnickej tolerancie
2019 – 1-SK01 – KA201 – 060682

Spolufinancované z
programu Európskej únie
Erasmus+

Zhrnutie projektu

- Cieľom projektu je vytvorenie špecifickej a inovatívnej formy didaktického materiálu, ktorý bude spĺňať viaceré ciele:
 - Bude obsahovať možnosti variabilného doplnenia konkrétnych príkladov tak, aby bol aktuálny v každom z minoritných prostredí
 - Bude zameraný na tie prvky slovenskej kultúry, ktoré prispejú k sebaidentifikácii jeho členov (na príklade ľudových piesní, slovenských dialektov a scénickej prezentácie rôznych skúmaných javov)
 - Bude k dispozícii slovenským prostrediam nielen partnerských krajín, výsledný materiál bude prístupný na webovej stránke

- Na príklade špecifických prostredí slovenských enkláv v zahraničí upriamiť pozornosť na dôležitosť etnickej identity, ktorá prispieva k multietnickej tolerancii
 - slovenské prvky v jednotlivých prostrediach sa od seba navzájom odlišujú a zároveň sa odlišujú od prvkov na Slovensku
- Minoritné prostredia identifikujú svoje najbližšie okolie ako najdôležitejšie pre vlastnú sebaidentifikáciu
- Komplexný výskum všetkých prejavov slovenskej aj tradičnej kultúry v multietnických prostrediach Slovákov žijúcich v partnerských krajinách projektu doposiaľ nebol realizovaný

Cieľ projektu

- Cieľom projektu je navrhnuť a podporiť vytvorením vhodných didaktických materiálov také formy vzdelávania v multietnických prostrediach Slovákov žijúcich v zahraničí, ktoré povedú ku kvalitným formám sebaidentifikácie nielen pedagógov, ktorým je výsledný didaktický materiál určený, ale následne aj im zverených žiakov slovenských škôl či členov slovenských kultúrnych spolkov.
- Didaktické materiály upriamia pozornosť na špecifiká multietnicity prostredí, v ktorých slovenské minority žijú
 - Ak ja, ako člen minority očakávam toleranciu od svojho okolia, potom aj ja musím byť tolerantný voči inakosti vo svojom okolí

- **Didaktický materiál – praktická pomôcka pre pedagógov, vychovávateľov a kultúrnych pracovníkov**
 - Využívanie prvkov tradičnej kultúry na sebaidentifikáciu s dôrazom na pozitívne vnímanie inakosti v multietnickom prostredí
 - Upriamenie pozornosti na špecifiká multietnických prostredí
 - Slovenská ľudová pieseň – špecifická pre každé z prostredí, práve taká pieseň najvýraznejšie prispieva k sebaidentifikácii v domácom prostredí (v kontraste s doposiaľ vyberanými „všeslovenskými“ piesňami, ktoré sa deti učili len v školách)
 - Odborná identifikácia výskumných materiálov profesora Dudka, na príklade rozdielnosti dialektov v jednotlivých prostrediach, identifikácia tém a motívov, ktoré profesor Dudok vo svojich výskumoch zaznamenal
 - Spracovanie foriem scénickej prezentácie prvkov slovenskej kultúry s cieľom identifikácie možností výrazného skvalitnenia týchto foriem v krajskom prostredí

Fázy projektu

- 1. fáza: sumarizácia odborných materiálov v jednotlivých krajinách aj na Slovensku, v priebehu výjazdov v partnerských krajinách realizácia výskumu zvolenej témy v teréne, garant témy zo Slovenska koordinuje ciele
- 2. fáza: vytvorenie didaktických materiálov vhodných pre všetky minoritné prostredia partnerských krajín, v spolupráci s odborníkmi na didaktiku z UMB
- Výsledný materiál bude obsahovať v teoretickej úrovni charakteristiku zvolenej témy, v praktickej časti didaktické materiály s možnosťou ich doplnenia u príklady z jednotlivých prostredí priamo pedagógom či vychovávateľom

Etnicita dolnozemských Slovákov

... v jednotlivých osadách sa poschádzali prisťahovalci z mnohých dedín i viacerých regiónov Slovenska. S tým súviseli početné rozmanitosti v ich jazyku (nárečí), aj v ich materiálnej a duchovnej kultúre. Keďže v tradičnom ľudovom prostredí dôležitou podmienkou normálneho, bezkonfliktového a bezporuchového fungovania dedinskej pospolitosti je jednoliatosť jej kultúrneho usporiadania, v dolnozemských slovenských dedinách dochádzalo k procesom kultúrnej konvergenzie, čiže **k vyrovnávaniu existujúcich kultúrnych rozdielov a k formovaniu novej kultúrnej homogénosti**. ...Všetko to, čo tvorivým využívaním, výberom a prepracovávaním zdedeného kultúrneho vybavenia vyrástlo do novej podoby materiálnej a duchovnej kultúry slovenských osád a slovenských ostrovov na Dolnej zemi, bolo zároveň rozšírením a obohatením kultúrnych tradícií Slovákov ako celku. V naznačených procesoch sa zrodili dolnozemské modifikácie, mnohoraké variácie i špecifickosti tradičnej ľudovej kultúry slovenských ostrovov na tomto priestranstve. (Botík, 2011: 17)

Dvojazyčnosť sa stala v živote slovenských kolonistov nevyhnutným predpokladom ich adaptácie v inoetnickom prostredí. Znalosť jazyka obklopujúcej majoritnej spoločnosti ešte ničím nenarúšala znaky ich pôvodnej etnickej špecifickosti... Preniknutie bilingvizmu do života zahraničných Slovákov možno chápať ako dôležitý predpoklad a v určitom zmysle aj ukazovateľ nástupu divergentných etnických procesov medzi slovenskými vystáhovalcami a jadrom materského národa. Ale aj medzi samotnými zahraničnými Slovákmi, ktorí žili v rôznych krajinách a v rozmanitom etnickom prostredí. **Na druhej strane sa dvojazyčnosť stávala dôležitým predpokladom i ukazovateľom nástupu zjednocujúcich etnokultúrnych procesov medzi zahraničnými Slovákmi a etnickými spoločenstvami, na území ktorých sa usadili. Znalosť jazyka týchto spoločenstiev pôsobila vo funkcii integrujúceho činiteľa.** (Botík, 2011: 19)

- Etnická subkultúra každej z kolektív či ostrovov zahraničných Slovákov (ak ich posudzujeme podľa jednotlivých krajín, v ktorých sa usadili a sformovali) vyznačuje sa viac alebo menej výraznou neopakovateľnosťou. Súvisí to s tým, že etnické tradície Slovákov sa zakaždým dostávali do súvzťažností s kultúrnym systémom iného etnika či inej krajiny.
- Etnická subkultúra zahraničných Slovákov je produktom pomedzným, je akoby spojnicou medzi kultúrou materského etnika a kultúrou spoločenstva novoosídlennej krajiny. Je zároveň aj katalyzátorom uľahčujúcim postupujúcu akulturáciu, ako aj činiteľom, prostredníctvom ktorého vystáhovalci môžu participovať na dvoch etnických či národných kultúrach.
- Etnická subkultúra zohrávala významnú úlohu v živote zahraničných Slovákov tým, že ich postupne uvádzala do systému kultúry novoosídlennej krajiny, a to pri súčasnom uchovávaní ich vlastnej kultúrnej individuálnosti. (Botík 2011: 21)

- **V prvej generácii** (niekde v niektorej z ďalších) sa u vysťahovalcov vyskytujú iba akési zárodočné prejavy dvojakej kultúry, keď podstatnú úlohu zohrávala sprostredkovateľská funkcia etnickej subkultúry, ktorá v tomto štádiu obsahuje v prevažnej miere prejavy kultúrneho imania materského etnika, a to na všetkých úsekoch každodenného života vysťahovalcov.
- Klasická situácia dvojakej kultúry sa objavuje najskôr v **druhej, prípadne až po odstupe viacerých generácií**, keď sa na procesoch socializácie a akulturácie podieľajú inštitúcie s rôznorodým poslaním, a jednak rodinné prostredie vysťahovalcov, v ktorom sa uchováva najviac prejavov pôvodnej kultúrnej výbavy. Pôsobením inštitúcií nadobúdajú vysťahovalci prístup k obom kultúram, a tým aj znalosť kódov ku obidvom kultúrnym systémom.
- **V tretej, resp. po odstupe mnohých generácií**, väčšina socializačných inštitúcií už prislúcha ku kultúre spoločnosti novej domoviny. Vplyv rodiny sa ohraničuje iba na obdobie raného detstva. Väčšina národnostných inštitúcií sa v tomto štádiu stáva nepotrebná, pretože vysťahovalci sú už integrovaní a absorbovaní spoločnosťou novej domoviny.

Podobne je to aj s materinským jazykom. Jeho zabudnutie pretína väzby vysťahovalcov s kultúrou pôvodnej domoviny. Pretrváva u nich iba vedomie slovenského pôvodu.

Etnická subkultúra postupne prestáva pre týchto vysťahovalcov byť každodennou potrebou a čoraz viac nabera symbolickú, emocionálnu či intelektuálnu hodnotu, v dôsledku čoho sa presúva zo spoločenskej (etnosociálnej) do intímnej sféry života.

Akže v počiatočnom štádiu vysťahovaleckého života etnická subkultúra bola spojnicou uľahčujúcou vstup vysťahovalcov do kultúrneho systému novej domoviny, v pokročilom štádiu vysťahovaleckého života sa ona stáva predovšetkým spojnicou, ktorá umožňuje aspoň príležitostné a značne ohraničené väzby s kultúrou niekdajšieho materského etnika. (Botík 2011: 22)

....jazyk je jedným z najvýznamnejších komponentov etnicity. Bez jazyka sa etnicita vlastne ani nedá skúmať. Z týchto dôvodov etnológovia pri analýze javov etnickej povahy neoddeľujú jazykové a mimojazykové, čiže kultúrne reálie, ale posudzujú ich ako komplementárne zložky jedného celku, ktorým je v tomto prípade kultúra.

... „pojem **kultúra** sa ustálil ako generický termín pre **všetky nebiologické stránky života**. Čiže ako všetko to, čo musí človek vedieť, aby sa mohol stať platným členom spoločenstva, ku ktorému prináleží. Pri takomto prístupe sa do pojmu kultúra začleňuje aj jazyk, pričom vzťah medzi jazykom a kultúrou sa chápe ako relácia časti k celku“ (KRUPA 1969: 194–195). Kultúra i jazyk sa teda posudzujú ako prvky toho istého systému. (Botík 2011: 23)

Podstata zvláštností etnickej situácie každej minority spočíva v tom, že od okamihu trvalého usadenia sa v novej domovine začali v kultúrnom a etnickom vývine jej príslušníkov pôsobiť procesy, pre ktoré sú príznačné dve základné, navzájom protirečivé tendencie. **Jedna z nich sa vyznačuje črtami výrazného etnokultúrneho pretrvávania** a najzreteľnejšie sa prejavuje v pridŕžovaní sa kultúrneho imania nadobudnutého v pôvodnej domovine. Čiže v uchovávaní prejavov pôvodnej etnicity a ich špecifických znakov.

Druhá vývinová tendencia sa vyznačuje prejavmi etnokultúrnych zmien a postupného vyrovnávania sa príslušníkov minority s majoritnou spoločnosťou. Je teda zrejmé, že kultúra minorít, ktorá sa utvárala v podmienkach etnického rozdelenia, vyznačuje sa synkretickým charakterom. Zastúpené sú v nej reálne trojakej proveniencie: **1. kultúra materského etnika, 2. kultúra vytvorená príslušníkmi minority v podmienkach novej domoviny, 3. kultúra obklopujúcej inoetickej spoločnosti.** (BOTÍK 1995: 431)

JA OM Synkretizmus kultúry etnických minorít

Synkretizmus je najpodstatnejším a najurčujúcejším atribútom kultúry etnických minorít. Zastúpený je vo všetkých komponentoch etnicity. Teda aj vo všetkých prejavoch kultúry, vrátane jazyka. V týchto súvislostiach by sme chceli zvýrazniť, že synkretizmus je zároveň aj činiteľom, ktorý spôsobuje, že bilingvizmus je univerzálnym a zákonitým javom v živote každej etnickej minority. V minoritnom prostredí býva bilingvizmus zastúpený prakticky vo všetkých individuálnych a kolektívnych podobách. K jeho najpodstatnejším črtám patrí procesualnosť. Čiže nepretržitý prúd zmien v čase, v dôsledku čoho sa stav a charakter bilingvizmu menia v každej novej generácii príslušníkov minority. Intenzita, obsah a forma, ako aj kvantita a kvalita naznačenej procesualnosti fungujú v minoritnom prostredí prostredníctvom mechanizmov spätých s tzv. etnickou subkultúrou.

(Botík 2011: 24)

Súbežným pôsobením bilingvizmu, ako aj minoritných a majoritných ustanovizní nadobúdajú príslušníci minority znalosť kódov k obidvom zúčastneným kultúrnym systémom. V dôsledku toho sa v živote etnických minorít uplatňuje špecifický jav jazykovej a kultúrnej duality, ktorý spočíva v participovaní na dvoch etnických či národných kultúrach (DIVIČANOVÁ 1999: 203). Takýto jav nezriedka vyúsťuje aj do dvojitej etnickej identity...

Etnická subkultúra prestáva byť pre príslušníkov minority každodennou potrebou. Čoraz viacej nabera symbolickú, emocionálnu či intelektuálnu hodnotu. V dôsledku toho sa presúva zo spoločenskej (minoritnej) do intímnej (rodinnej, osobnej) sféry života. Niekdajšia viacvrstvosť etnického vedomia sa zúžila iba na vedomie pôvodu. Niekdajší materinský jazyk prestal byť indikátorom etnickej identifikácie. Jeho funkcia sa ohraničila iba na značne torzovité prejavy kultúrnej či kolektívnej pamäti. **Tým sa pôvodná etnicita minority dostala do záverečného štádia asimilačných procesov.**

....Existencia niekdajšej minority sa stala už iba historickou kategóriou.

(Botík 2011: 27)

Inakosť skupinovej identity

- Inakosť a pocit odlišnosti skupinovej identity má akoby dva póly. Na jednej strane sa prejavuje uvedomovaním si svojej odlišnosti, ktorá sa stretáva s neporozumením, dištancom a aj nevraživosťou tých druhých, čiže najbezprostrednejších spoluobčanov.
- Druhou stranou skupinovej identity, akousi protiváhou neporozumenia od tých druhých, sú pocity vlastnej hodnoty, ktoré sú sprevádzané neustálym potvrdzovaním identity. V týchto súvislostiach sa zvykne poukazovať na to, že **jedinci si realitu svojej minulosti, ako aj obsah svojej skupinovej identity, uvedomujú, ale jediný spôsob, ako sa dajú spomienky osviežovať a identita utvrdzovať, je kontakt s tými, pre ktorých sú príslušné reálie rovnako významné.**

(NOSKOVÁ, J. 2007:165)

...zatiaľ čo etnicita sa charakterizovala ako najvšeobecnejšie pociťovaná rozdielnosť, **pojem etnická identita by mal obsahovať okrem pocitu odlišnosti aj pocit príslušnosti do skupiny, čiže identifikovať sa so skupinou** (Kiliánová 1998:21-22)... začlenenie sa do spoločenstva zároveň znamená vylúčenie iných a polarizuje ľudí *na nich a na nás*.

Etnická identita a etnicita sú univerzálne vlastnosti človeka ako spoločenskej a kultúrnej bytosti. Majú identifikačnú funkciu, sú nástrojom identifikácie jednotlivcov so svojou skupinou: *my sme my*, čiže nemôžeme byť súčasne sami pre seba aj tí druhí – oni. Pri takomto stotožnení sa jednotlivcov so skupinou musí byť splnená podmienka vždy prítomnej hranice medzi nami a nimi... **Nepostrádateľným doplnkom/protipólom identity je inakosť:** kto a akí sme závisí od toho, kto a akí nie sme. Každá komunita obnáša/implikuje uzavretosť, vnútornú zomknutosť, ktorá je však zároveň aj vylúčením, nevypustením dovnútra. **Pokiaľ nie sme obklopení nejakými oni, žiadne my nevznikne**“.(Botík 2007: 9).

Intelektuálne výstupy projektu

Bez ohľadu na to, že ktorýkoľvek prejav kultúry ... môže sa stať etnoidentifikačným znakom, možno vyčleniť niektoré už ustálené zložky etnicity, ktoré sa objavujú ako najčastejšie kritériá etnickej identity. Patria medzi ne vedomie o spoločnom pôvode a spoločných dejinách, o spoločnom území, vlasti a etnonyme, jazyk, náboženstvo, kultúrne tradície a spôsob života, spoločné aspirácie a niektoré ďalšie charakteristiky. Súhrn týchto prejavov, bez ohľadu na to v akom zložení či poradí dôležitosti, sa najčastejšie podieľa na vytváraní spoločnej etnickej identity.

Jazyk a kultúra sú vo všeobecnosti, vo všetkých koncepciách etnickej teórie, charakterizované ako najčastejšie sa vyskytujúce, a zároveň aj ako **najdôležitejšie zložky etnicity a etnickej identity**.... prečo sú práve tieto stránky človeka a spoločnosti také dôležité pri utváraní individuálnej a skupinovej identity... odpoveď treba hľadať v sociálnych funkciách jazyka a kultúry. (Botík 2007: 10)

Symbol je zrozumiteľný iba účastníkom kultúrneho modelu, v ktorom vzniká.

Každý symbol je preto pochopiteľný predovšetkým vo vnútri určitej kultúry či spoločenstva, smeruje k ich nositeľom a príslušníkom. Každá etnická skupina pri vytváraní symbolov čerpá predovšetkým z vlastnej kultúrnej tradície.

V závislosti od toho, či má symbol pôsobiť dovnútra skupiny, alebo aj navonok, prihliada sa nielen na kultúru vlastného spoločenstva, ale aj na tie okolité.

(Botík 2007: 14)

Tradičná kultúra ako puto

- Najsilnejšie puto systému vzťahov medzi národnostným spoločenstvom a kultúrou materinského jazyka tvorila tradičná kultúra. Tento jav možno pozorovať na každom jazykovom ostrove, resp. v každej lokalite
- Hlavnú hybnú silu premien národnostnej kultúry videli odborníci v interetnickom vzťahu kultúry, v neustálom spolužití národnostných a väčšinových spoločenstiev.
- Národnostnú kultúru formujú a pretvárajú dve základné tendencie, resp. ich styčné body: všeobecné zákonitosti premien ľudovej kultúry a svojrázne motivácie, typické pre národnostnú kultúru.
- Premena kultúrneho systému v dvojjazyčný a jazykové striedanie folklórnych žánrov, viazaných na materinský jazyk, sa preto stali jedným z najcitlivejších ukazovateľov národnostnej kultúry a zmien etnického správania.
- V interetnických vzťahoch postihujú vplyvy iných jazykov aj tradičnú kultúru väčšinového národa. Sama osebe sa však kultúra nikdy nemení v dvojjazyčnú.

(Divičanová 1999: 203)

Etnické vedomie môže byť nevyhranené, dvojité, deklarované. Z hľadiska asimilačných procesov veľmi veľký význam má nevyhranená a deklarovaná forma etnického vedomia... Nevyhranenosť je skôr dôsledkom etnickej indiferentnosti vo výchove, dôsledkom politických, ekonomických a sociálnych pomerov a problémov a nedostatku podnetov na uvedomenie si určitej etnickej príslušnosti. Takáto indiferentnosť sa vyskytuje v rôznych sociálnych prostrediach, nezávisle od etnických, náboženských alebo sociálnych pomerov. Dôležitú úlohu v tomto zohráva výchova a vplyv rovnako zmýšľajúceho sociálneho prostredia. **Nevyhranenosť sama o sebe nie je ešte strata etnickej identity, je však výhodnou pozíciou k jej zmene na vyžadovanú, resp. preferovanú etnickú identitu.**

(Kaľavský 1994: 7-8)

Podmienky a predpoklady pre asimilačné procesy:

- Oslabenie výchovy k hrdosti na vlastnú etnickú kultúru
- Oslabenie alebo prerušenie tradícií
- Manifestovanie nesúhlasu s politickými alebo náboženskými skutočnosťami.

Pokiaľ nie je etnická príslušnosť jednoznačná, striktne určená, bez akýchkoľvek pochybností dochádza k etnickej rozkolísanosti. Jednotlivé osoby nepocitujú potrebu sa etnicky vyjadrovať a vyhýbajú sa jednoznačnému vyjadreniu.

(Kaľavský 1994: 8)

Sebaidentifikácia v multietnickom prostredí ako prostriedok etnickej tolerance

2019 – 1- SK01 – KA201 – 060682

Sebaidentifikácia v multietnickom prostredí ako prostriedok
etickej tolerance 2019 – 1- SK01 – KA201 – 060682

Spolufinancované z
programu Európskej únie
Erasmus+

Kultúra je jedným z určujúcich faktorov spájania ľudí do spoločenstiev a jedným z kritérií ohraničenia konkrétneho spoločenstva od iných. Pre človeka predstavuje potrebu, záujem a hodnotu, ktorú si uvedomujeme najmä prostredníctvom jej špecifických funkcií. **K základným funkciám kultúry patria:**

Socializačná a enkulturačná – kultúra ako priestor, v ktorom sa človek každodenne pohybuje, podmieňuje človeka... **Adaptačná** – človek sa ustavične prispôsobuje nepretržitému procesu zmien okolitého prostredia **Poznávacia** – človek faktické vedomosti o svojom okolí usporadúva do rôzne kódovaných systémov.. **Informatívna** – kultúra prekračuje nielen geografické hranice, ale aj hranice temporálne... porozumenie spôsobu života našich predkov uľahčuje rešpektovanie informácií systematizovaných ako „kultúrna tradícia“... **Komunikatívna** – kultúra sa po adekvátnom zakódovaní a nadobudnutí formy média stáva informáciou **Regulatívna** - ... sociokultúrne regulatívy každej sociálnej a kultúrnej skupiny predstavujú jedinečný systém **Hodnotiaca** – vhodné-nevhodné... **Identifikačná a rozlišovacia** – na základe kultúrnej alebo sociálnej blízkosti, vzájomnej výmeny informácií a podobne..

(Slušná 2006: 11)

- **Kultúrny pluralizmus** vyzdvihuje ako pozitívum práve rozmanitosť modelov, vzorcov a spôsobov života. Na stupeň prieniku princípov kultúrneho pluralizmu do nášho každodenného života upozorňuje možnosť prejať svoju kultúrnu odlišnosť: bezkonfliktné spolužitie rôznych kultúrnych a sociálnych skupín. Jednou z vyžadovaných kompetencií občana, ale aj verejnosti je preto tolerancia. **Ak príslušníci skupín navzájom cítia a rešpektujú kultúrne hranice a odlišný spôsob života, sociálne a kultúrne odlišné skupiny a spoločenstvá nemusia svoje hranice dogmatizovať ani ideologizovať.**
- ...úvahy o identite logicky predchádza uvedomenie odlišnosti. Kým ústredným bodom diskusií konca 20. storočia bola identita a deskripcia kolektívnych identít, súčasnosť v oveľa väčšej miere hovorí o odlišnosti. Jeden z argumentov presmerovania diskusie znie: hovoriť o tom, kto sú iní, znamená prisudzovať im a nimi tvoreným kolektívom a skupinám všeobecné „vlastnosti“ a „charakteristiky“. **Ak diskutujeme o tom, „kto sme my“ a „kto sú iní“, uvažujeme o sebe aj o iných cez modelové predstavy a cez vyžadované vzorce správania.**

Pretrvanie kultúry, kultúrnej rozmanitosti, ale aj kultúrnej identity najrozmanitejších kultúrnych spoločenstiev spočíva v ich každodennom vytváraní a upevňovaní v sociálnych interakciách, v rutinách, praktikách. Za každým prvkom sociokultúrneho systému stojí zložitý komplex vier, zvykov, predpokladov, reprezentácií a praktík.

Ak rozmanité kultúrne skupiny stratia možnosť podieľať sa na tvorbe kultúry (svojej, ale v konečnom dôsledku aj „našej“) a žiť svoj odlišný spôsob života, potom ako kultúrne systémy môžu zaniknúť.

(Slušná 2006: 11)

Princípy pluralizmu a rozmanitosti sú dnes už nevyhnutnou súčasťou politik Rady Európy a Európskej únie. Na úrovni EÚ ich dodržiavanie garantuje Výbor pre kultúrnu spoluprácu v súčinnosti s UNESCO a ministerstvami jednotlivých krajín.... Ako najvhodnejší prístup podpory partikularizmu a vzájomnej komunikácie navrhuje prezentovať rozmanitosť ako 1. výsledok prirodzenej sociálnej a kultúrnej dynamiky (procesy migrácie) a 2. ako prirodzený princíp sociokultúrnych systémov: rozmanitosť ako súčasť našej každodennosti.

Jedným z nových cieľov pri tvorbe edukačných kurikúl je dosiahnutie interkultúrnych kompetencií: schopnosti vedieť preniknúť do mentality kultúrne odlišných, do ich spôsobu konceptualizácie a kontextualizácie sveta... Podpora jazykovej rozmanitosti: jazyk je jedným z kľúčových (strategických) nástrojov kultúry. Živá a žijúca kultúra je kultúra komunikovaná a žitá. Strata životnosti jazyka môže v konečnom dôsledku predznamenať stratu životnosti kultúry.

Pluralitná občianska spoločnosť zohľadňuje rovnocennosť rozmanitých kultúr, opiera sa o zásady multikultúrneho spolužitia a o rešpekt a uznanie odlišných kultúr. Zároveň neustále hľadá cesty, ktoré rozdielnym kultúram možnia komunikovať, nachádzať šance pre tolerantnosť, porozumenie, akceptovanie inej/iných kultúr. Tieto stratégie pomáhajú nielen predchádzať kultúrnym konfliktom, ale pomáhajú budovať odolnosť proti najrôznejším kultúrnym šokom... poskytujú priestor na hľadanie možností diagnostikovania a „liečenia“ konfliktov a kríz.

Kultúrny pluralizmus predpokladá, že žiadna kultúra nie je vyvyšovaná nad druhú, že príslušníci kultúr sa vzájomne rešpektujú a neurážajú príslušníkov odlišných kultúr ani neprekážajú rozvoju iných kultúr. Poznaním, z čoho pramení odlišnosť, odstraňuje strach a obavy z kultúrnej inakosti, pomáhame rozvíjať sa takzvaným menšinovým skupinám a posilňujeme ich pocit, že sú integrálnou súčasťou nášho občianskeho spoločenstva.

Niečo iného je osvojiť si pravidlá a normy danej spoločnosti, dnes väčšinou presne aj právne vymedzené štátnou mocou, a niečo iné je prijať normy vlastnej kultúry. V prvom prípade hovoríme o **socializácii**, v druhom prípade sa jedná o **enkulturáciu**... každá kultúra, aj regionálna či lokálna, mala a má doposiaľ svoje normy etické aj estetické. Nimi sa ľudia riadili v živote, v medziľudských vzťahoch a prijímali ich za svoje aj pri prezentovaní tradičnej kultúry aj ako jej tvorcovia. Preto môžeme vnímať rozdiely medzi melódiami rôznych regiónov. **To všetko si dieťa osvojovalo enkulturáciou – a samozrejme si to nemohlo osvojiť socializáciou.**

(Schauerová 2007: 8)

Pre enkultúráciu je zásadná mimovoľnosť, t.j. osvojenie si kultúry, vrátane jej noriem, žitím v danej kultúre, teda vnímaním, akceptovaním a osvojovaním kultúrnych vzorov. **Pre výchovu je naopak rozhodujúci zámer, cieľ**. Vychovávateľ vždy hľadá spôsob a normy, ako najlepšie priviesť vychovávaného nedospelého jedinca k osvojeniu určitých, najmä etických noriem správania, k osvojeniu určitých zručností, ako ho priviesť ku schopnosti zaujímať vedomé postoje k ľuďom, veciam a činom práve na základe osvojeného....

Obe formy – enkultúrácia aj výchova – sú cestami, ktorými si dieťa osvojuje tradície ľudovej kultúry. V obidvoch prípadoch je úloha dospelého nezastupiteľná, aj keď v rozdielnych rolách.

Enkultúráciou si dieťa osvojuje hrdosť na regionálnu kultúru. Až s poučením, teda výchovou, ju chápe v širších súvislostiach a vie ju prepojiť s hodnotami kultúry národnej.

(Schauerová 2007: 8)

- Primárna cieľová skupina (pedagógovia) aj sekundárna cieľová skupina (nimi vzdelávaní žiaci a študenti) patria do skupiny, ktorá čelí nedostatku príležitostí (geografické prekážky, kultúrne rozdiely, vzdelávacie problémy) - **rozširujeme aj o rodičov žiakov a študentov**
- Celú užšiu aj širšiu cieľovú skupinu projektu pokladáme za účastníkov s nedostatkom príležitostí, všetci budú zapojení
- Didaktický materiál upriami pozornosť na špecifiká multietnicity prostredí
- Didaktický materiál umožní využívať prvky slovenskej kultúry na sebaidentifikáciu, ale aj etnickú toleranciu

- **Obsahovým monitoringom budeme zisťovať:**
 - Aké úlohy boli zrealizované
 - Aké boli problémy, s ktorými sa projektoví partneri stretli
 - V akej fáze sa nachádzajú plánované projektové výstupy
- **Osobitnú pozornosť budeme venovať popisu a sumarizácii diseminačných aktivít u jednotlivých partnerov**
- **Finančný monitoring projektu**
 - Paušálne a reálne čerpanie prideleného grantu, celková výška minutých finančných prostriedkov, čerpanie rozpočtu jednotlivých partnerov aj celkove, **sumarizácia a archivácia podporných dokumentov**

Ja ďakujem za pozornosť 😊

PhDr. Zuzana Drugová
Nový Sad, október 2020